

Mirnska dolina

Z Vesele gore na Žalostno pa še na Okrog

Dostop: Z dolenjke odcep pri Trebnjem; iz Trebnjega proti Mirni, do Vesele gore 10 km, do Žalostne gore 15 km. Z Vesele gore je po cesti na Okrog uro hoda (ali nekaj manj kot 5 km vožnje z avtom). Premagati je treba točno 200 višinskih metrov.

Naravne lepote
Zgodovinsko-kulturne znamenitosti

Na Veseli gori bi lahko na prostem uprizorili kakšno vaško vese-loigro, morda kar narodno opero, na primer *Prodano nevesto*. Sto-jimo na širnem vaškem trgu vrh óblega griča sredi Mirnske doline. Na eni strani ga obkrožajo nizke vaške hiše z lipami, za ozadje pa imamo razgibano romarsko cerkev. Obiskovalec, ki pride z južne strani, veselo začuti, da je ime kraja kar pravo. Seveda, barok se je izogibal gradbeniški puščobi in ravnim linijam. Zvonika sta diagonal-no obrnjena drug k drugemu, med njima pa se stiska pročelje. In kaj je s kupolo? Tudi ona se nekako tišči v ospredje. Živahna, razgiba-na, nemirna cerkev na *mons gaudiosus*. Zgradili so jo leta 1735 z darovi romarjev in okoliških plemičev ter jo posvetili takrat zelo priljubljenemu svetniku Frančišku Ksaveriju.

V notranjost lije skozi svetlobnico v kupoli obilo luči. Opazimo, da ima cerkev še tri kupole, eno nad prezbiterijem in dve nad stranskima kapelama. Ko zapoje romarji, od njih prelepo odmeva. Ni znano, kdo je bil veseli mojster, ki je zasnoval to cerkev in imel pri tem prebliske, kakšne so videti daljne bizantinske cerkve. O slikarijah J. Tuška iz leta 1760 strokovnjaki nimajo ravno prijaznega mnenja, zato pa so se z veselimi pohvalami razpisali o izjemnih rezbarijah na glavnem oltarju in oltarnih slikah naših baročnih mojstrov Berganta in Metzingerja.

Vas s trpkim imenom Brinje, v kateri leži Vesele gora, prijazno dopolnjuje mehko vzvalovano dolenjsko pokrajino okoli Šentruperta. Duh prednikov, ki so razpeljali ceste po njej, je bil najbrž

Razgibana baročna fasada cerkve Frančiška Ksaverija na Veseli gori

Z Vesele gore oziroma iz vasi Brinje je lep pogled po Mirnski dolini. V ospredju vidimo brinjski križev pot, zadaj desno pa Šentrupert.

baročno razpoložen; ceste se vijejo v navidezno nelogičnih okljukih – saj odsevajo stare lastninske in služnostne pravice. V noben kraj se ne pripelješ naravnost. Tako ob ozki cesti z Vesele gore pri zaselku Ravnik naletimo na grad Škrljevo. Tu se že širi duh novih lastnikov. Gradič, razvit iz srednjeveškega stolpastega dvora, na pogled imeniten, solidno ohranjen, dolgo ni bil naseljen niti vzdrževan. Obnavljal ga je premožni mož, ki je tod blizu doma.

Postrani ošineš največji slovenski zapor na Dobu, ki se širi zadaj za železnico, za Slovensko vasjo, in jo popihaš naprej skozi Puščavo proti Mokronogu. Nad njim je grič, ki zaključuje Mirnsko dolino. Imenuje se Žalostna gora. Je to antipod Veseli gori? Ne, gori je le cerkev, ki je veselogorski sestrinska; in še drugim 35 cerkvam, ki so razsejane po Mirnski dolini in se vidijo od tod. Tudi Žalostna gora ima čaščno romarsko cerkev, posvečena pa je Mariji sedmih žalosti. Svoje romarske zaobljube izpolnjujejo predvsem Štajerci, Belokranjci in Hrvatje. Stavbne gmote so tu, kot se za slovensko žalost spodobi, še mogočnejše. Najprej se je treba vzpenjati mimo šestih kapelic in si v vsaki ogledati podobo zgodbe, ki je žalostila Božjo mater. Zadnja, sedma, je naslikana že na steni Svetih stopnic in je najbolj tragična: njenega sina križajo. Naslikal jo je leta 1767 Anton Postl, ki pa z visokega trona umetnostnozgodovinske stroke tukaj, kakor njegov veselogorski kolega, ni dobil apostolskega žegna. Zato pa so visoko cenjene freske Frančiška Jelovška v enoladijski baročni cerkvi.

Tako je to v umetnosti: slikarja Frančiška niso pustili k Frančišku na Veseli gori, smel pa je k Mariji na Žalostno goro. Ali je tu moral naslikati kaj manj veselega? Naslikal je svete podobe, kakor je vedel in znal: na vesel način, ker je bil po duši vesel človek. Tako kot je vesele freske naslikal nekaj let pozneje na Štajerskem, na Sladki Gori. Zato se žalostnega imena mokronoške božje poti ni treba bati. Tudi tu boste naleteli le na vitalni, življenja se veseleči barok. Vrnite se na Veselo goro,

Frančiškova cerkev na Veseli gori ima tudi veselo poslikano notranjost, zlasti pod kupolo.

če ne verjamete. Nobene posebne razlike ne boste čutili, niti v starem umetnostnem slogu niti v novem življenjskem slogu ljudi. V imenih obeh gor, ki sta druga od druge oddaljeni manj kot 10 kilometrov, je izraženo le modro poznavanje sveta takega, kakršen pač je, uravnoteženega z žalostjo in veseljem.

Nad staro kmečko pokrajino med Mirnsko dolino in Kumom, ki jo je šele v zadnjih letih prepreda kakšna asfaltirana cesta, se dviga hrib Okrog (523 m). Drznil bi si trditi, da večina še tako zapriseženih izletnikov še ni stala na njegovem vrhu. A koliko je pri nas kucljev, s katerih v jasnem vremenu vidiš »pol Slovenije«, če se le zasukaš naokrog: hkrati njeno severno in njeno južno mejo.

Na ta odročni Okrog se niti ni treba posebno potruditi. Končno parkirišče je slabih deset minut hoje pod vrhom. Če vas najprej vleče v naročje kmečke turistične kmetije, imate prosto cesto do njenega dvorišča. Kogar pa kliče lep razgled in si hoče razjasniti srce in oko z lepoto narave, naj pusti avto že pri Škrljevu; uro hoda bo imel na Okrog. To pot si radi izbirajo za svoj izlet šolarji za praktični pouk o pojmih: dolina, ravnina, kotlina, gričevje, hrib, potok, vinograd, delo v vinogradu, čebelnjak, sadovnjak, delo na polju, hlev, kmečko orodje in kmečki stroji, domače živali, gozd, rastlinstvo in živalstvo v gozdu, gozdni sadeži, vrt, delo na vrtu, naselje, vrsta naselij, odvisnost vasi od mesta in mesta od vasi, trg,

Cerkev sv. Barbare vrh čudovito razglednega hriba Okrog

Zahod zimskega sonca nad
Žalostno goro pri Mokronogu,
ki je romarji ne cenijo nič manj
kot cerkev veselega imena
na drugi strani Mirnske doline.

tipologija dolenjskih hiš, orientacija, zemljevid, kompas, elementi kulturne dediščine, časovni trak, primerjava prometa v mestu in na podeželju ... Kakšna učilnica! Živa slovenska Wikipedia. Da človek pade okrog.

Nomen est omen: okrog in okrog boste po gričkih šteli vasice in cerkve, še posebej na jugovzhod proti Mirnski dolini in naprej proti Suhi krajini, Rogu in Gorjancem. Na sever bo zastiral pogled bližnji kopasti Kum. Kakor da bi to mehko, toplo dolenjsko deželico branil pred severnimi vetrovi. Kakor da zaradi tega valovje hribcev in lok nikjer ne vzkipi. Vse je spokojno in zaobljeno. Vasice vam mežikajo s prešerno mirnostjo. To je od tega, ker se sonce odbija od velikih šip na novih in prenovljenih hišah. To je stara, še danes od hitrih prometnih tokov odmaknjena Slovenija, v birokratskem jeziku označena za t. i. demografsko ogroženo območje. Le od prisojnih goric in skopih strmih njiv, kjer zraste žito žabi do ušes, je težko živeti, službe pa so daleč. Nekateri kmetovalci si želijo priboljšek tudi od gostov. Bi poskusili to gostoljubje?

Vrh Okroga je stara cerkvica sv. Barbare. Ogoljena se zdi, kot da bi jo rade obiskovale strele. Prezidana je bila velikokrat, ker so jo uničevali požari. Zaradi številnih prezidav je res težko odkriti sicer častitljivo stavbno jedro: gotski prezbiterij je bil zgrajen že pred 650 leti. Novejši je 30 metrov visoki zvonik, ki daje vtis, kot bi cerkev zrasla iz mitične davnine, ko je bilo tu na Okrogu kultno svetišče. Kelti so za dan živih, okoli današnjega prvega maja, tu kurili kresove. Kdove katera beseda je v ljudeh okoli Okroga ostala za njimi, kdove kateri običaj. Morda trdoživo veselje do življenja, pojoča govorica?